

УДК 378.159.9+372(043.5)

DOI <https://doi.org/10.32840/2663-6026.2019.6-2.6>

Г. Ф. Гончаровська

кандидат психологічних наук,
викладач кафедри психології розвитку та консультування
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

ПІДГОТОВКА ПСИХОЛОГІВ ДО РОБОТИ З БАТЬКАМИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ, СХИЛЬНИХ ДО ПРОЯВІВ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ

У статті аналізуються та виносяться на розгляд основні теоретичні підходи щодо важливості підготовки у вищих навчальних закладах психологів до майбутньої професійної діяльності з дітьми дошкільного віку, схильних до проявів агресивної поведінки, та їх батьками. Розкрито основні підходи особливостей проявів агресивної поведінки дітей дошкільного віку та роль психолога у гармонізації дитячо-батьківських стосунків на ранніх етапах розвитку особистості. Висвітлено окремі аспекти проблеми надання допомоги дітям з порушенням поведінки у дослідженнях зарубіжних та вітчизняних науковців.

У статті автором зазначено, що в процесі навчання у вищому навчальному закладі майбутні спеціалісти здобувають глибокі теоретичні знання щодо загальних характеристик дошкільного віку, особливостей розвитку емоційної сфери, причин виникнення певних проблем у емоційному розвитку дошкільнят, але, аналізуючи рівень виконання практичних завдань із навчальних дисциплін, спостерігаючи за взаємодією студентів із дошкільнятами, а також аналізуючи результати проведеного експериментального дослідження, можна констатувати той факт, що рівень готовності до здійснення корекційної роботи з дітьми дошкільного віку з порушеннями емоційної сфери не є достатнім. Більшість студентів відчувають труднощі у налагодженні контактів із дітьми, батьками та близьким оточенням дошкільнят. Це призведе до певних труднощів молодих фахівців у здійсненні ефективної діяльності у сфері дитячої психології.

Розглянуто форми роботи зі студентами-психологами по формуванню їх готовності до майбутньої професійної діяльності, зазначено категорію осіб та зазначено шляхи оптимізації підготовки спеціалістів у галузі психології у вищому навчальному закладі. Акцентовується увага автора на створенні для студентів-майбутніх психологів специфічних умов освітнього середовища, які б сприяли розвитку в них важливих професійних якостей, особистісних властивостей, практичних умінь та навичок надання якісних професійних послуг у майбутній діяльності.

Обґрунтовано, що такими умовами є проходження практик у дошкільних закладах та моделювання навчально-професійних ситуацій при вивченні навчальних дисциплін, рефлексивний аналіз професійної діяльності в процесі практики, під час занять, а також рекомендовано проведення практичних занять із практично-орієнтованих дисциплін в умовах дошкільних закладів.

Ключові слова: дитячо-батьківські стосунки, агресивність, готовність психолога до професійної діяльності, корекція.

Постановка проблеми. В умовах соціально-економічних змін у житті України постає потреба радикальної перебудови у сфері підготовки майбутніх фахівців у галузі психології. Підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців із вищою освітою є одним із основних завдань, яке стоїть на сьогодні перед вищою школою держави. Проблема готовності психолога до професійної діяльності була і залишається актуальною для психолого-педагогічної теорії та практики професійної освіти, оскільки зростає суспільна потреба в фахівцях у галузі практичної психології.

На сьогоднішній день змінюються пріоритети й вимоги до особистості психолога, його активності, творчого потенціалу, здатності самореалізовуватися і самовдосконалюватися, готовності та бажання приносити користь іншим членам суспільства. Психологічний портрет фахівця

в дошкільному закладі включає сукупність багатьох структурних компонентів. На початку діяльності психолога важливим є його готовність до виконання професійних обов'язків, професійна адаптація і спрямованість. Становлення майбутнього психолога включає підвищення рівня його професійних прагнень у плані саморозвитку та самовдосконалення.

Через існування низки проблем у дитячих колективах робота психолога спрямована на вдосконалення особистості дитини, її стосунків з оточуючими її людьми. Одним із варіантів порушень розвитку дитини дошкільного віку є її агресивна поведінка, яка характеризується демонстрацією переваги в силі або застосуванні сили до інших з метою заподіяння шкоди. Важливого значення автор відводить проблемі корекції проявів агресивної поведінки на ранніх етапах її виявлення,

тобто у дітей дошкільного віку. Відомо, що вже в цьому віці можна відслідковувати симптоми негативних відхилень у поведінці, які за відсутності відповідної корекційної роботи поступово перетворюються в деструктивні дії у старшому шкільному, підлітковому віці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проведений теоретичний аналіз літератури дає можливість констатувати, що в достатній мірі розкрито причини виникнення відхилень у поведінці дітей дошкільного віку, розроблено діагностичні методики виявлення зазначеної проблеми, окреслено шляхи ефективної профілактичної роботи з дітьми та оточуючими їх дорослими (О. Дьяченко, О. Зюбіна та інші). Проте залишаються недостатньо вивченими форми вияву агресивної поведінки дітей дошкільного віку, не обґрунтованими практичні рекомендації щодо ефективного здійснення та психологічного забезпечення корекції поведінки дошкільників з урахуванням їх індивідуальних особливостей. Також розроблені та апробовані форми та методи виховної роботи з дітьми дошкільного віку щодо формування у дітей суспільних норм та правил не завжди впроваджують у практику.

О.Л. Венгер у своїх дослідженнях, спрямованих на виявлення та корекцію неблагополучних варіантів розвитку особистості дітей та підлітків, зазначає, що у психології відсутні надійні основи для прогнозування процесу розвитку окремої дитини, навіть якщо її індивідуальні особливості найповніше виявлені. Причини цієї проблеми полягають у тому, що зазвичай вікові та індивідуальні психологічні особливості вивчаються окремо [1].

Проблемі надання допомоги дітям із порушеннями поведінки надавали великого значення у своїх дослідженнях багато вчених. Окремі аспекти цієї проблеми розкрито у дослідженнях зарубіжних та вітчизняних психологів та педагогів (Ш. Амонашвілі, І. Бех, Л. Божович, Л. Виготський, О. Запорожець, К. Ізард, Л. Славина, О. Кононко, О. Макаренко, З. Фрейд, П. Якобсон та інших). Особливо дослідники звертають увагу на вивчення психологічної служби сім'ї (О. Лідерс, О. Карабанова, А. Співаковська, Е. Ейдемільлер, В. Юстицькіс). У колі своїх досліджень вчені вважають, що на сьогоднішній день важливою є діагностика дитячо-батьківських стосунків зі сторони батьків і дітей. Результати теоретико-практичних обґрунтувань допоможуть констатувати можливі психолого-педагогічні рекомендації для дитячих психологів по корекції наявних проблем у поведінці дитини.

На думку М. Дьяченко, «одним із показників професійної готовності студента є професійна мобільність, яка залежить від підготовленості студента не до одного виду діяльності, а до різних» [2, с. 285]. Професійна мобільність, за сло-

вами автора, «... можливість і здібність успішно переключатися на іншу діяльність чи змінювати вид праці. Основна умова професійної мобільності – оволодіння системою узагальнених прийомів та вміння ефективно їх застосовувати при виконанні будь-яких завдань у різних сферах і порівняно легко переходити від однієї діяльності до іншої» [2, с. 288].

Мета статті. Головною метою дослідження є теоретичний аналіз наявної проблеми дитячо-батьківських стосунків та особливостей формування готовності психологів до роботи з батьками дітей дошкільного віку, які мають схильності до агресивної поведінки.

Виклад основного матеріалу. Провідну роль у формуванні адекватної поведінки дитини вчені відводять дорослим, які оточують дитину. Старший дошкільник уже вміє підпорядковувати мотиви, володіти своїми емоціями, намагається співвідносити свої дії та бажання з діями й бажаннями оточуючих. Особливі вимоги до волі дитини формують ситуації, у яких мають місце протилежні мотиви. Найскладнішим є момент вибору, коли відбувається внутрішня боротьба соціальних норм та імпульсивних бажань. На цьому віковому етапі збільшується кількість вимог до дитини, очікувань. Малюк починає усвідомлювати відповідальність за свої вчинки. З однієї сторони йому приємно почувати себе самостійним та дорослішим, він прагне виправдати очікування, а з іншої – виникає страх за те, що він у певній ситуації не виконає певне доручення дорослого.

Вчені зазначають, що незадоволені прагнення викликають негативні афективні переживання тільки тоді, коли виникає розбіжність між прагненнями й можливостями дитини, які можуть забезпечити їх задоволення (М. Бітянова, Л. Венгер, Т. Даниліна, О. Захаров, В. Мухіна, О. Кононко, Л. Обухова, Л. Славина, Д. Ельконін та інші). Прагнення дитини, яких вона хоче досягнути, ґрунтуються на її попередньому досвіді певного оцінювання своїх можливостей, тобто на самооцінці. Ця самооцінка стала для неї звичною, у результаті чого в дитини виникла потреба зберегти як її, так і заснований на ній рівень прагнень. Однак у тих випадках, коли це прагнення фактично не може бути задоволеним, виникає конфлікт. Визнати свою неспроможність означає для дитини піти всупереч із наявною в неї потребою зберегти звичну самооцінку, чого вона не хоче допустити. У результаті дитина перебуває в ситуації неуспіху, її реакція на неуспіх має як правило неадекватний характер – вона або заперечує свій неуспіх, або шукає причини в зовнішніх обставинах, але в жодному разі не в собі. Ці реакції дітей носять захисний характер, позаяк дитина не бажає допустити у свідомість що-небудь, здатне похитнути її самооцінку.

Психологи та соціологи характеризують сучасні дитячо-батьківські стосунки із тенденцією до нехтування батьківськими обов'язками і повсякденним проявленням жорстокості у фізичному та психологічному аспектах [1]. Інколи батьки, зустрівшись із характерними агресивними особливостями дитини, схильні вважати їх проявами неслухняності та свавілля. Частково такі претензії можна пояснити неблагополучними особистісними проявами самих батьків або тими моделями виховання, якими вони керуються у взаємодії зі своєю дитиною. Таких батьків можна охарактеризувати як занадто вимогливих, принципових, із неадекватно завищеним рівнем самооцінки. Здійснюючи роботу з батьками, психологу важливо вміти класифікувати запити батьків, розглядати істинні мотиви звернень за допомогою, скласти якомога більше уявлень про суб'єктивні умови життєдіяльності сім'ї.

Дитячо-батьківські стосунки мають особливий вплив на розвиток особистості дитини. Як відомо, сучасна сім'я включена у різні сфери життєдіяльності суспільства. На мікроклімат у сім'ї мають вплив багато факторів: політичні, соціально-економічні, психологічні, психологічні перевантаження, стреси, наявність інших патогенних факторів стимулюють розвиток у батьків роздратувань, агресивності, синдрому хронічної втоми. Багато батьків вважають можливим виявити свої негативні емоції через вплив на маленьку дитину, яка не може протистояти психологічній, а інколи й фізичній агресії близьких їй людей. Таким чином дитина стає повністю залежною від настрою, емоційного та фізичного стану батьків. Такий аспект проблеми має відображення на психічному здоров'ї, установках у спілкуванні та поведінці на наступних вікових етапах особистості дитини.

Дослідження, проведені науковцями в галузі дитячої психології, підтверджують, що на становлення агресивної поведінки значний вплив має характер покарань, які зазвичай застосовують батьки у відповідь на прояви гніву дитини. У таких ситуаціях використовують протилежні методи: або поблажливість, або суворість. Як не парадоксально, але агресивні діти однаково часто зростають як у занадто лояльних батьків, так і в надмірно суворих. Необхідно також зауважити, що батьки, які придушують агресивність своїх дітей, всупереч своїм очікуванням не усувають цієї якості, а навпаки розвивають надмірну агресивність, яка проявлятиметься на наступних вікових етапах. Якщо ж батьки не звертають жодної уваги на агресивні реакції своєї дитини, тоді вона починає вважати, що така поведінка є дозволеною і прийнятною, а спалахи гніву переростають у звичку діяти агресивно.

Як наголошують фахівці, агресивні діти потребують розуміння та підтримки з боку дорослих.

Тому важливим у роботі висококваліфікованого психолога з цією категорією дітей є його готовність до надання їм посильної та своєчасної допомоги. На думку І. Дубровіної, основною метою корекційної роботи з дітьми, у яких є прояви агресивності, є сприяння їх повноцінному психічному та особистісному розвитку. Важливим у роботі дитячого психолога є створення індивідуальних освітньо-розвивальних програм на основі знань вікових норм та можливостей кожної дитини [4]. Варто навчити дитину прийнятним способам виявлення гніву, сформуванню вміння розпізнавати власний емоційний стан, а пізніше і контролювати його, розвивати у дитини здатність співчувати. Дорослим, які оточують дитину, варто демонструвати модель неагресивної поведінки, бути послідовними у процесі виховання.

Одним із найпоширеніших запитів дитячому психологу з боку дорослих є проблема емоційної нестійкості, неврівноваженості, агресивності дітей. Головна проблема для спеціаліста в тому, що дорослі зазвичай не аналізують джерела, які сприяють певним відхиленням у поведінці. Своїми реакціями дорослі часто підтримують та підкріплюють таку поведінку дитини, не задумуючись про наслідки.

Привертає увагу підхід, який використали у своїх дослідженнях російські вчені Е.К. Гульєнц і Т.П. Скрипкіна. Вони зауважили, що дуже часто в умовах дошкільного закладу організація роботи з батьками в рамках психологічної служби є одним з основних і складних аспектів роботи дитячого психолога. В контексті цієї проблеми дослідники вважають за необхідне у своїй роботі психологу побудувати чітку систему взаємодії з батьками. Фахівці пропонують розпочинати її з моменту вступу дитини до дошкільного закладу. В процесі перших бесід та збору інформації про дитину психолог має можливість налагоджувати контакти з батьками на майбутнє. Відтак має бути сформована готовність спеціаліста до здійснення такої роботи, а також вміння розкрити аспекти своєї роботи, розповісти про ситуації, в яких батьки можуть звернутися за допомогою. Психолог повинен бути готовим провести просвітницьку бесіду для батьків щодо причин прояву агресії, звернути увагу на те, що одним із чинників такого відхилення є родинне виховання.

Провівши експериментальне дослідження щодо виявлення готовності майбутніх психологів до здійснення корекційної роботи з дітьми дошкільного віку, автор визначила, що у студентів-старшокурсників не достатньо високий рівень знань та уявлень про майбутню професію, немає конкретних вмінь щодо налагодження ефективної допомоги як дітям із проявами агресивності, так і батькам зазначених дітей. У дослідницькій роботі автор спиралася на положення про те, що під час

професіоналізації уявлення спеціалістів зазнають істотних змін: від усвідомлення загальнолюдського сенсу діяльності до підкреслення основних операційно-практичних її сторін, концентрації на вузьких технологічних її аспектах. Таким чином, свідомий мотив вибору професії супроводжується формуванням адекватних уявлень про професію та усвідомленням тих вимог, які вона пред'являє.

Рівень професійних знань, сформованість професійних позицій – це виокремлені показники формування готовності майбутніх фахівців до роботи з дітьми дошкільного віку. Автор проаналізувала відповіді студентів на авторську анкету «Незакінчені речення». Результати відповідей студентів на запропоновані незакінчені фрази було опрацьовано шляхом кількісного і якісного аналізу. Для якісного аналізу автором було обрано запитання, які дали можливість дослідити знання майбутніх фахівців про ознаки та причини емоційних порушень дітей дошкільного віку, а також виявити їх уявлення про майбутню професійну діяльність, зокрема здійснення корекційної роботи з цією категорією дітей.

Так, більшість студентів (60%) на запитання «Причинами дитячої агресивності є...» дали однозначну, загальну відповідь: «сімейне виховання», «неправильне виховання», «сімейні проблеми», «вплив зовнішнього середовища: телебачення, комп'ютерні ігри». Такі відповіді досліджуваних вказують на середній рівень знань особливостей емоційної сфери дошкільника, невміння знаходити причинно-наслідкові зв'язки у формуванні особистості дитини. 35% майбутніх психологів вказують на вплив як соціального середовища, так і вбачають певні біологічні причини дитячої агресивності, а також неготовність дошкільника адекватно виражати власні емоції. 6% респондентів взагалі не дали чіткої відповіді на це запитання або відповідали загальними, короткими фразами: «соціум», «дорослі», «генетика».

Аналізуючи думки студентів-психологів щодо ефективної роботи з дітьми дошкільного віку, яка була б спрямована на розвиток емоційної сфери, автор виявила, що 38% досліджуваних вказують на необхідність «теоретичних знань, практичних навичок, терпіння та любові до дитини», «визначати причини порушення, володіти прийомами роботи», а також вказують на необхідність роботи з батьками, вихователями та оточенням дитини. Судження цих респондентів досить ґрунтовні, чіткі, що вказує на високий рівень їх обізнаності з особливостями емоційного розвитку дошкільнят. 59% опитуваних не вказують конкретних методів роботи з дітьми дошкільного віку, використовують загальні фрази типу: «психологу необхідно бути обачним», «використовувати різні підходи», «бути професіоналом» тощо. 12% респондентів не дали жодної відповіді або вказували на те, що у психо-

лога мають бути наявні певні особистісні якості, які на їх думку можуть сприяти вирішенню проблем у дитини: «психолог має бути терплячим», «бути спокійним», «виявляти розуміння», «мати високу кваліфікацію» тощо.

При виокремленні ознак тривожної дитини 30% досліджуваних вказують як на зовнішні прояви («відсутність апетиту, пасивні, рухи, страх в очах», «боїться зробити помилку, виявляє занепокоєння, перебирає пальчиками частинки одягу», «у малюнках переважають темні кольори», «мова швидка, трапляється заїкання», «її супроводжують нічні кошмари»), а також респонденти вказують на те, що тривожна дитина замкнута, з низькою самооцінкою, з недовірою ставиться до оточуючих, тобто вказують і на внутрішній стан дитини. 34% досліджуваних виокремлюють однозначні, часто повторювані характеристики: «замкнутість», «відчуження», «плач», «боязнь», «фобії» тощо; у анкетах 36% досліджуваних або відсутня відповідь на це запитання, або відповіді позбавлені змісту та відображають відсутність знань респондентів щодо характеристики емоційного стану дошкільника.

Автор звертає увагу, що найнижчі показники зі всіх запропонованих запитань отримали ті, які відповідають за уявлення майбутніх психологів про завдання психолога при роботі з дітьми дошкільного віку про особливості розвитку дошкільника. Отже, майбутні фахівці найменш зорієнтовані саме у важливих чинниках, які вказують на загальний рівень знань про причини та проблеми в емоційному розвитку дітей дошкільного віку. Переважають середні показники результатів на запитання, які відповідають за усвідомлення необхідності підвищення знань, що стосуються проблем корекції емоційного розвитку дітей дошкільного віку.

Варто зазначити, що в процесі навчання у вищому навчальному закладі майбутні спеціалісти здобувають глибокі теоретичні знання щодо загальних характеристик дошкільного віку, особливостей розвитку емоційної сфери, причин виникнення певних проблем у емоційному розвитку дошкільнят. Студенти старшокурсники мають можливості використовувати свої знання при проходженні практик у дошкільних закладах.

Також автор рекомендує проведення практичних занять із таких навчальних дисциплін, як «Дошкільна психологія», «Психологічний супровід дітей із розладами емоційної сфери» на базі дошкільних закладів. Аналізуючи рівень виконання практичних завдань із зазначених навчальних дисциплін, спостерігаючи за взаємодією студентів із дошкільнятами, а також аналізуючи результати проведеного експериментального дослідження, можна констатувати той факт, що рівень готовності до здійснення корекційної роботи з дітьми

дошкільного віку з порушеннями емоційної сфери є середнім. Щодо готовності майбутніх спеціалістів до здійснення певних видів роботи з батьками дітей у яких є наявні труднощі в розвитку емоційної сфери, то варто зазначити, що у студентів-старшокурсників відсутні конкретні вміння та навички зазначеної сфери діяльності психолога. Більшість студентів відчують труднощі у налагодженні контактів із батьками та близьким оточенням дошкільнят, надають перевагу заочним формам роботи з ними (виготовлення інформаційних буклетів, розробка листівок-рекомендацій, проведення заочних інтерв'ю та опитувань тощо). Не виявляють активності майбутні спеціалісти й при підготовці та проведенні батьківських семінарів, зборів.

В умовах навчання у виші необхідно урізноманітнити форми роботи зі студентами-старшокурсниками. Зокрема, необхідно реконструювати навчальні дисципліни, які є практично орієнтованими – відвести більшу кількість годин на практичні заняття і проводити їх, за можливості, на базі дошкільного закладу; у виконання індивідуального навчально-дослідного завдання включити завдання, спрямовані на роботу з батьками дошкільнят; ініціювати написання курсових, кваліфікаційних робіт, метою яких буде дослідження дитячо-батьківських стосунків, вивчення мікроклімату у сім'ї та аналіз проблем емоційного здоров'я дошкільнят.

Необхідність майбутнього психолога у здобутті практичного досвіду вирішення психологічних проблем дітей дошкільного віку під час професійної підготовки зумовлює організацію освітнього процесу таким чином, щоб у студента з'явилася можливість випробувати себе у професії, отримати практичний досвід реалізації ціннісного вибору, пошуку творчого вирішення психологічних проблем, способів та методів їх реалізації.

На думку автора, *моделювання навчально-професійних ситуацій* задає конструктивний імпульс формуванню готовності майбутніх психологів до корекції емоційних порушень дітей дошкільного віку, оскільки дає змогу подолати абстрактний характер навчальної діяльності через здобуття практичних умінь та навичок роботи з дітьми дошкільного віку, сприяє узагальненню та систематизації знань із різних навчальних дисциплін, замінює виконавчу позицію студента у навчанні на ініціативну позицію фахівця професійної діяльності. Вплив цього чинника на формування готовності до майбутньої професійної діяльності з дітьми дошкіль-

ного віку інтенсифікується за рахунок групових ефектів, оскільки специфічний досвід, який особистість здобуває у процесі роботи з навчально-професійними ситуаціями, обумовлений зазначеними вище феноменами.

Здійснити оцінку набутих теоретичних знань, практичних умінь та навичок, переконатися у правильності власного професійного вибору студенти можуть завдяки такому прийому як *рефлексивний аналіз професійної діяльності* в процесі практики, під час практичних занять із професійно-орієнтованих дисциплін («Дошкільна психологія», «Психологічний супровід дітей із розладами емоційної сфери», «Психологічна служба в системі освіти» тощо) у дошкільних навчальних закладах. Зазначені види робіт є частинами навчального процесу і забезпечують поєднання теоретичної підготовки з практичною діяльністю майбутніх психологів у галузі дошкільної психології.

Висновки. Формування готовності майбутніх спеціалістів до роботи з батьками та дітьми дошкільного віку є важливим завданням сучасних закладів вищої освіти. Висококваліфіковані спеціалісти з глибокими теоретичними знаннями у поєднанні з наявними практичними вміннями та навичками можуть вирішити наявні на сучасному етапі негативні тенденції у процесі виховання маленької особистості. Таким чином, підготовка майбутніх психологів до надання допомоги батькам дітей дошкільного віку розглядається як взаємно-детермінований процес, що зумовлюється системою психолого-педагогічних умов, які активізують процеси самоусвідомлення особистості, стимулюють формування професійних еталонів та стандартів, мотивують до отримання високих знань, необхідних для реалізації себе в майбутній діяльності.

Література:

1. Венгер А.Л. На что жалуетесь? Выявление и коррекция неблагоприятных вариантов развития личности детей и подростков. Москва. 1996. 151 с.
2. Дьяченко М., Кандыбович Л. Психологический словарь-справочник. Москва : АСТ, 2001. 576 с.
3. Карпенко З.С. Экспресивна психотехніка для дітей : навчальний посібник. Київ : НПЦ Перспектива, 1997. 96 с.
4. Психокоррекционная и развивающая работа с детьми : учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений. И.В.Дубровина, А.Д. Андреева, Е.Е. Данилова, Т.В. Вохмянина. Москва : Издательский центр «Академия», 1998. 160 с.

Honcharovska H. F. Preparation of psychologists to working with parents of pre-school children, tending to show aggressive behavior

The basic theoretical approaches regarding the importance of preparation of psychologists to future professional activities and working with parents of pre-school children tending to show aggressive behavior are analyzed and viewed in this article.

The basic approaches to specialties of aggressive behavior displays and the role of psychologist in the harmonization of children-parents relationships on early stages of personality development are developed in the article. Particular aspects of treating children with behavior disorders in the researches of domestic and foreign scholars are delivered. In the article the author communicates that during the period of studying at higher education institution, future specialists acquire deep theoretical knowledge of general pre-school age characteristics, specialties of emotional sphere development, reasons of the formation of particular disorders in pre-school children emotional development.

Analyzing the level of completion of practical tasks, given in the curriculum, observing the students' interaction with preschool children, and analyzing the results of the experimental research it is seen that the level of readiness to performing correction activities with pre-school children with emotional disorders is not good enough. The majority of the students have difficulties in approaching the children, their parents and their close surroundings. In the future it will lead young specialists to having certain difficulties in efficient working in the sphere of child psychology.

Different forms of working with students-psychologists regarding their readiness to future professional activities with the category mentioned above and ways of optimization of specialists preparation in the field of psychology in higher education institution are viewed. The author's focus is on the creation of special conditions in educational environment that would contribute to the development of important professional qualities, personal traits and practical skills. It is proved that among such conditions are internships in pre-school institutions, conducting practical sessions from practice-oriented disciplines in pre-school institutions.

Key words: *children-parent relationships, aggressiveness, readiness of the psychologist to professional activities, correction.*